Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

16. juuli 2015*

Eelotsusetaotlus — Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed — Direktiiv 2002/96/EÜ — Artikli 2 lõige 1 ja artikli 3 punkt a ning I A ja I B lisa — Direktiiv 2012/19/EL — Artikli 2 lõike 1 punkt a, artikli 2 lõike 3 punkt b ja artikli 3 lõike 1 punktid a ja b ning I ja II lisa — Mõisted „elektri- ja elektroonikaseadmed" ja „elektri- ja elektrontööriistad" — Garaažiuste ajamid

Kohtuasjas C-369/14,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Landgericht Köln'i (Saksamaa) 23. juuli 2014. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 31. juulil 2014, menetluses

Sommer Antriebs- und Funktechnik GmbH

versus

Rademacher Geräte-Elektronik GmbH & Co. KG,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president M. Ilešič (ettekandja), kohtunikud A. Ó Caoimh, C. Toader, E. Jarašiūnas ja C. G. Fernlund,

kohtujurist: P. Mengozzi,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Sommer Antriebs- und Funktechnik GmbH, esindaja: *Rechtsanwältin* J. Stock,

— Rademacher Geräte-Elektronik GmbH & Co. KG, esindaja: *Rechtsanwalt* S. Pietzcker,

— Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja A. Lippstreu,

— Euroopa Komisjon, esindajad: G. Braga da Cruz, C. Hermes ja D. Loma-Osorio Lerena,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: saksa.

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada esiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. jaanuari 2003. aasta direktiivi 2002/96/EÜ elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta (EÜT L 37, lk 24; ELT eriväljaanne 15/07, lk 359) artikli 2 lõiget 1, artikli 3 punkti a ning I A ja I B lisa, ning teiseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta direktiivi 2012/19/EL elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete (elektroonikaromude) kohta (ELT L 197, lk 38) artikli 2 lõike 1 punkti a ja lõike 3 punkti b, artikli 3 lõike 1 punkte a ja b ning I ja II lisa.

2 Taotlus on esitatud Sommer Antriebs- und Funktechnik GmbH (edaspidi „Sommer") ja Rademacher Geräte-Elektronik GmbH & Co. KG (edaspidi „Rademacher") vahelises kohtuvaidluses selle üle, et Rademacher ei ole kantud elektri- ja elektroonikaseadmete tootjana Stiftung elektro-altgeräte register'isse (Saksamaa elektri- ja elektroonikaseadmete tootjate ning elektroonikajäätmete käitluskohtade register, edaspidi „Stiftung ear").

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2002/96

3 Direktiivi 2012/19 artikli 25 kohaselt tunnistati direktiiv 2002/96 alates 15. veebruarist 2014 kehtetuks.

4 Direktiivi 2002/96 põhjendustes 10, 15 ja 16 oli kirjas:

„(10) Käesoleva direktiivi reguleerimisalasse peaksid kuuluma kõik tavatarbijatele ettenähtud elektri- ja elektroonikaseadmed ning erialaseks kasutamiseks ettenähtud elektri- ja elektroonikaseadmed. [...]

[...]

(15) Lahuskogumine on elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete [edaspidi „elektroonikaromud"] eritöötluse ja ringlussevõtu tagamise eeltingimus ning vajalik inimeste tervise ning keskkonnakaitse soovitud taseme saavutamiseks ühenduses. [...]

(16) Ühenduses kaitsmise soovitud taseme ja ühtsete keskkonnaalaste eesmärkide saavutamiseks peaksid liikmesriigid vastu võtma asjakohaseid meetmeid, et vähendada elektri- ja elektroonikseadmete jäätmete kõrvaldamist sortimata olmejäätmetena ja saavutada elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete lahuskogumise kõrge tase. [...]"

5 Direktiivi artikkel 1 „Eesmärgid" oli sõnastatud järgmiselt:

„Käesoleva direktiivi kõige tähtsam eesmärk on [elektroonikaromude] tekke vältimine ning lisaks sellele nende korduskasutamine, ringlussevõtmine ja muud taaskasutamise viisid, et vähendada jäätmete kõrvaldamist. Sellega püütakse parandada ka kõikide elektri- ja elektroonikaseadmete olelustsüklis osalevate ettevõtjate, näiteks tootjate, turustajate ja tarbijate, eriti aga vahetult [elektroonikaromude] töötlemisega tegelevate ettevõtjate keskkonnategevuse tulemuslikkust."

6 Direktiivi artikli 2 „Reguleerimisala” lõikes 1 oli sätestatud:

„Käesolevat direktiivi kohaldatakse elektri- ja elektroonikaseadmete suhtes, mis kuuluvad I A lisas sätestatud kategooriatesse, kui asjaomased seadmed ei ole muud tüüpi seadme osa, mis ei kuulu käesoleva direktiivi kohaldamisalasse. I B lisas on I A lisas sätestatud kategooriatesse kuuluvate toodete loetelu.”

7 Direktiivi artiklis 3 „Mõisted” oli sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) *elektri- ja elektroonikaseadmed* – seadmed, mis nõuetekohaseks toimimiseks vajavad elektrivoolu või elektromagnetvälja, ja seadmed, mida kasutatakse nimetatud voolu ja väljade tootmiseks, ülekandmiseks ja mõõtmiseks ning mis kuuluvad I A lisas loetletud kategooriatesse ning on kavandatud kasutamiseks kuni 1000 V vahelduvvooluga ja 1500 V alalisvooluga;

[...]”.

8 Direktiivi 2002/96 I A lisas olid loetletud direktiiviga hõlmatud elektri- ja elektroonikaseadmete kategooriad. Selle lisa punktis 6 olid nimetatud „[e]lektri- ja elektrontööriistad (välja arvatud suured paiksed tööstuslikud tööriistad)”.

9 Direktiivi I B lisa „Käesoleva direktiivi kohaldamisalasse ja I A lisa kategooriatesse kuuluvate toodete loetelu” punkt 6 oli sõnastatud järgmiselt:

„Elektri- ja elektrontööriistad (välja arvatud suured paiksed tööstuslikud tööriistad)

Puurid

Saed

Õmblusmasinad

Seadmed puu, metalli või muu materjali treimiseks, freesimiseks, lihvimiseks, saagimiseks, lõikamiseks, puurimiseks, augustamiseks, mulgustamiseks, kantimiseks, painutamiseks või muuks töötlemiseks

Tööriistad neetimiseks, naelutamiseks, kruvimiseks või neetide, naelte, kruvide eemaldamiseks või samasuguseks otstarbeks

Tööriistad keevitamiseks, jootmiseks või samasuguseks otstarbeks

Seadmed vedelike või gaasiliste ainete pihustamiseks, nendega katmiseks, pritsimiseks või muul viisil käsitlemiseks

Niidukid ja muud aiatööriistad.”

Direktiiv 2012/19

10 Direktiivi 2012/19 põhjendustes 6, 9, 14 ja 15 on märgitud:

„(6) Käesoleva direktiivi kõige tähtsam eesmärk on säästva tarbimise ja tootmise toetamine elektroonikaromude tekke vältimise ning lisaks sellele nende korduskasutamise, ringlussevõtu ja muude taaskasutamise viiside teel, et vähendada jäätmete kõrvaldamist ja toetada ressursside

tõhusat kasutamist ning väärtuslike teiseste toorainete saamist. Direktiiviga püütakse parandada ka kõikide elektri- ja elektroonikaseadmete olelusringis osalejate, näiteks tootjate, turustajate ja tarbijate ning eelkõige vahetult elektroonikaromude kogumise ja töötlemisega tegelevate ettevõtjate keskkonnategevuse tulemuslikkust. Eelkõige võib tootjavastutuse põhimõtte erinev rakendamine eri riikides põhjustada märgatavaid erinevusi ettevõtjate finantskohustustes. Elektroonikaromude käitlusega seotud riigisiseste tegevuspõhimõtete erinevus takistab ringlussevõtu tegevuspõhimõtete tõhusat rakendamist. Selleks tuleks liidu tasandil sätestada põhikriteeriumid ning välja töötada elektroonikaromude töötlemise miinimumstandardid.

[...]

(9) Käesoleva direktiivi reguleerimisala peaks hõlmama kõiki tavatarbijatele mõeldud elektri- ja elektroonikaseadmeid ning erialaseks kasutamiseks mõeldud elektri- ja elektroonikaseadmeid. [...] Käesoleva direktiivi eesmärgid saab saavutada, hõlmamata selle reguleerimisalas suuri tööstuslikke paigaldisi, nagu naftaplatvormid, lennujaamades kasutatavad pagasi vedamise süsteemid ja liftid. Samas kõnealustes paigaldistes sisalduvad seadmed, mis ei ole kavandatud või paigaldatud nende paigaldiste eriomase osana ja mis võivad täita omi ülesandeid ka nende paigaldiste osaks olemata, peaksid kuuluma käesoleva direktiivi reguleerimisalasse. Siinkohal viidatakse eelkõige sellistele seadmetele nagu valgustusseadmed ja päikesepaneelid.

[...]

(14) Liigiti kogumine on elektroonikaromude eritöötluse ja ringlussevõtu tagamise eeltingimus ning vajalik inimeste tervise ning keskkonnakaitse soovitud taseme saavutamiseks liidus. Tarbijad peavad niisuguse kogumise õnnestumisele aktiivselt kaasa aitama ning neid tuleks julgustada elektroonikaromusid tagastama.

[...]

(15) Kaitstuse soovitud taseme ja ühtsete keskkonnaalaste eesmärkide saavutamiseks liidus peaksid liikmesriigid vastu võtma asjakohased meetmed, et vähendada elektroonikaromude kõrvaldamist sortimata olmejäätmetena ja saavutada elektroonikaromude liigiti kogumise kõrge tase. [...]"

11 Direktiivi artiklis 1 „Sisu" on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis sätestatakse meetmed keskkonna ja inimese tervise kaitsmiseks selliselt, et välditakse või vähendatakse elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete (edaspidi „elektroonikaromud") tekke ja käitluse ebasoodsat mõju ning vähendatakse ressursside kasutamise üldmõju ja suurendatakse nende kasutamise tõhusust vastavalt [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta] direktiivi 2008/98/EÜ [mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, lk 3)] artiklitele 1 ja 4, aidates sellega kaasa säästvale arengule."

12 Direktiivi artiklis 2 „Reguleerimisala" on sätestatud:

„1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse elektri- ja elektroonikaseadmete suhtes järgmiselt:

a) alates 13. augustist 2012 kuni 14. augustini 2018 (edaspidi „üleminekuperiood") ning arvestades lõikes 3 sätestatut – I lisas sätestatud kategooriatesse kuuluvate elektri- ja elektroonikaseadmete suhtes. II lisas on I lisas sätestatud kategooriatesse kuuluvate elektri- ja elektroonikaseadmete näidisloetelu;

[...]

3. Käesolevat direktiivi ei kohaldata järgmiste elektri- ja elektroonikaseadmete suhtes:

[...]

b) seadmed, mis on projekteeritud ja paigaldatud muud tüüpi seadme eriomase osana, mis on käesoleva direktiivi reguleerimisalast välja jäetud või ei kuulu käesoleva direktiivi reguleerimisalasse, ja mis toimivad üksnes kõnealuse muud tüüpi seadme osana;

[...]".

13 Direktiivi artikli 3 „Mõisted" lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „elektri- ja elektroonikaseade"– seade, mis vajab nõuetekohaseks toimimiseks elektrivoolu või elektromagnetvälja, ja seade, mida kasutatakse elektrivoolu ja elektromagnetväljade loomiseks, ülekandmiseks ja mõõtmiseks, ning mis on kavandatud kasutamiseks kuni 1000-voldise vahelduvvooluga ja 1 500-voldise alalisvooluga;

b) „suured paiksed tööstuslikud tööriistad"– masinate, seadmete ja/või osade suuremõõtmeline kogum, mis toimib üheskoos eriomase kasutuse tarvis ja mille spetsialistid kindlas asukohas alaliselt paigaldavad ja demonteerivad ning mida spetsialistid kasutavad ja hooldavad tööstuslikus tootmisrajatises või uurimis- ja arendusasutuses;

[...]".

14 Direktiivi 2012/19 I lisa „Üleminekuperioodi jooksul käesoleva direktiiviga hõlmatud elektri- ja elektroonikaseadmete kategooriad, nagu on sätestatud artikli 2 lõike 1 punktis a" punkt 6 on identne direktiivi 2002/96 I A lisa punktiga 6.

15 Direktiivi 2012/19 II lisa „I lisas loetletud kategooriatesse kuuluvate elektri- ja elektroonikaseadmete näidisloetelu" punkt 6 on sõnastatud järgmiselt:

„Elektri- ja elektrontööriistad (välja arvatud suured paiksed tööstuslikud tööriistad)

Trellpuurid

Saed

Õmblusmasinad

Seadmed puu, metalli või muu materjali treimiseks, freesimiseks, lihvimiseks, saagimiseks, lõikamiseks, puurimiseks, augustamiseks, mulgustamiseks, kantimiseks, painutamiseks või muuks sarnaseks töötlemiseks

Tööriistad neetimiseks, naelutamiseks, kruvimiseks või neetide, naelte, kruvide eemaldamiseks või sarnaseks otstarbeks

Tööriistad keevitamiseks, jootmiseks või sarnaseks otstarbeks

Seadmed vedelike või gaasiliste ainete pihustamiseks, nendega katmiseks, pritsimiseks või nende muul viisil käsitlemiseks

Niidukid ja muud aiatööriistad".

Saksa õigus

16 Kõlvatu konkurentsi tõkestamise seaduse (Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, *BGBl.* 2010 I, lk 254), mida on muudetud 1. oktoobri 2013. aasta seadusega (*BGBl.* 2013 I, lk 3714) (edaspidi „UWG"), § 3 „Ebaausa äritegevuse keeld" lõikes 1 on sätestatud:

„Ebaaus äritegevus on keelatud, kui see võib märgatavalt mõjutada konkurentide, tarbijate või muude majandustegevuses osalejate huve. [...]"

17 UWG § 4 „Ebaausa äritegevuse näited" on sõnastatud järgmiselt:

„Ebaausalt tegutseb eelkõige isik, kes

[...]

11. rikub õigusnormi, mis on ette nähtud ka selleks, et majandustegevuses osalejate huvides reguleerida tegevust turul."

18 16. märtsi 2005. aasta seaduse elektri- ja elektroonikaseadmete turuleviimise, tagasivõtmise ja nende jäätmete keskkonnaohutu käitlemise kohta [Gesetz über das Inverkehrbringen, die Rücknahme und die umweltverträgliche Entsorgung von Elektro- und Elektronikgeräten (Elektro- und Elektronikgerätegesetz), *BGBl.* 2005 I, lk 762, edaspidi „ElektroG"] § 2 „Reguleerimisala" on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Käesolevat seadust kohaldatakse elektri- ja elektroonikaseadmete suhtes, mis kuuluvad järgmistesse kategooriatesse, kui asjaomased seadmed ei ole muud tüüpi seadme osa, mis ei kuulu käesoleva seaduse kohaldamisalasse:

[...]

6. Elektri- ja elektrontööriistad (välja arvatud suured paiksed tööstuslikud tööriistad).

[...]".

19 ElektroG § 3 „Mõisted" näeb ette:

„(1) Elektri- ja elektroonikaseadmed on käesoleva seaduse tähenduses:

1. seadmed, mis vajavad otstarbekohaseks toimimiseks elektrivoolu või elektromagnetvälja,

2. seadmed, mida kasutatakse elektrivoolu ja elektriväljade loomiseks, ülekandmiseks ja mõõtmiseks,

mis on kavandatud kasutamiseks kuni 1000-voldise vahelduvvooluga ja 1500-voldise alalisvooluga.

[...]

(11) tootja on käesoleva seaduse tähenduses isik, kes oma majandus- või kutsetegevuse raames müügiviisist olenemata, sealhulgas müük sidevahendite abil Bürgerliches Gesetzbuch'i [(tsiviilseadustik)] § 312b lõike 2 tähenduses,

1. valmistab ja käesoleva seaduse kohaldamisalas laseb esimest korda turule oma kaubamärgiga elektri- ja elektroonikaseadmeid.

[...]".

20 ElektroG § 6 „Tootjate ühenduse asutamine, registreerimine, rahastamise tagatis” lõige 2 on sõnastatud järgmiselt:

„Enne elektri- ja elektroonikaseadmete turule laskmist on iga tootja kohustatud registreerima end käesoleva lõike teise ja kolmanda lause kohaselt pädeva ametiasutuse (§ 16) registris. [...]”

21 ElektroG I lisa „Seadmekategooriate ja seadmete loetelu” punkt 6 on identne direktiivi 2012/19 II lisa punktiga 6.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

22 Sommer, kes toodab garaažiuste ajameid ja muid tooteid, on kantud ElektroG § 6 lõike 2 kohaselt elektri- ja elektroonikaseadmete tootjana registrisse Stiftung ear.

23 Rademacher toodab samuti garaažiuste ajameid. Need ajamid vajavad toimimiseks elektrivoolu pingega 220–240 volti, nad on mõeldud koos garaažiuksega hoone varustusega ühendamiseks ning neid saab igal ajal eemaldada, uuesti paigaldada ja/või hoone varustusele lisada (edaspidi „kõnealused ajamid”). Rademacher ei ole Stiftung eari registrisse elektri- ja elektroonikaseadmete tootjana kantud.

24 Euroopa Kohtule esitatud toimikust nähtub, et Sommer kaebas Rademacheri 2013. aasta juulis kõlvatu konkurentsi pärast kohtusse Landgericht Köln (Kölni esimese astme kohus), kuna Rademacher ei olnud ennast registreerinud Stiftung eari registris elektri- ja elektroonikaseadmete tootjana. Sommer palub oma hagis keelata Rademacheril kõnealuste ajamite turustamine senikaua, kui ta ei ole kantud Stiftung eari registrisse, ja mõista sellelt äriühingult Sommeri kasuks välja viimasele nende ajamite turustamisega võimalikult tekitatud kahju.

25 Sommeri arvates on Rademacher „tootja” ElektroG § 3 lõike 11 tähenduses ja järelikult oli see äriühing kohustatud end enne elektri- ja elektroonikaseadmete turustamist Stiftung eari registris registreerima. Sellega seoses väidab Sommer, et kõnealused ajamid ei ole „suured paiksed tööstuslikud tööriistad”, vaid on „elektri- ja elektrontööriistad” ElektroG § 2 lõike 1 punkti 6 tähenduses, kuna tegemist on kodumajapidamistes kasutatavate seadmetega, nad vajavad toimimiseks elektrivoolu või elektromagnetvälja, nad on kavandatud kasutamiseks kuni 1000-voldise vahelduvvooluga ja 1500-voldise alalisvooluga ning nad on teisaldatavad. Sommeri sõnul on neil ajamitel oma funktsioon ja nad ei ole ühegi sellise seadme osad, mis ei kuulu ElektroG kohaldamisalasse.

26 Rademacher vaidleb sellele seisukohale vastu. Kõnealused ajamid ei ole „tööriistad” ElektroG § 2 lõike 1 punkti 6 tähenduses. Seda sätet on nimelt täpsustatud ElektroG I lisa punktis 6, mis sisaldab toodete loetelu. See loetelu ei ole küll ammendav, kuid selles sisalduvate kõikide toodete ühine tunnus on see, et nendega mõjutatakse materjale, see tähendab töödeldavaid materjale ja aineid, ja need muutuvad selle tagajärjel füüsiliselt. Kuna aga kõnealuste ajamite funktsioon piirdub asjaomase süsteemi elektrienergiaga varustamise ja juhtimisega, ei töödelda ajami abil vahetult ega mõjutata materjale või aineid, mistõttu need ei saa olla „elektri- ja elektrontööriistad” ElektroG § 2 lõike 1 punkti 6 tähenduses. Rademacher leiab, et igal juhul ei ole kõnealustel ajamitel iseseisvat funktsiooni, vaid need on põhitoote osad, kusjuures põhitoode ei kuulu ElektroG kohaldamisalasse.

27 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgitustest nähtub, et kui Rademacherit tuleks käsitada tootjana, kelle suhtes kehtib ElektroG § 6 lõikes 2 ette nähtud registreerimise kohustus, siis oleks selle äriühingu poolt kõnealuste ajamite turustamine vastuolus UWG § 3 lõikega 1 ja § 4 punktiga 11 koostoimes ElektroG §-ga 2 ja § 6 lõikega 2 seni kaua, kui seda äriühingut ei ole kantud Stiftung eari registrisse.

28 Kuna ElektroG eesmärk on võtta Saksa õigusesse üle direktiiv 2002/96, siis on sellel kohtul tekkinud küsimus, kas kõnealused ajamid on hõlmatud mõistega „elektri- ja elektrontööriistad” selle direktiivi ja direktiivi 2012/19 tähenduses. Nimelt leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et sellele küsimusele

jaatava vastuse andmist toetab liidu seadusandja soov hoida nii palju kui võimalik ära seda, et elektri- ja elektroonikakomponentidest pärit kasulikud materjalid ja toksilised ained sattuksid tavaprügi hulka, ning ka Bundesverwaltungsgericht'i (Saksamaa kõrgeim halduskohus) antud tõlgendus mõistele „tööriist", mille kohaselt tähendab tööriist „vahendit esemete mehaaniliseks mõjutamiseks". Seevastu räägib eitava vastuse poolt asjaolu, et direktiivi 2002/96 I B lisa punktis 6 ja direktiivi 2012/19 II lisas nimetatud toodete abil mõjutatakse mehaaniliselt esemeid või toorikuid, mistõttu nendega töödeldakse ja seega muudetakse esemeid või materjale, samas kui kõnealuste ajamitega ei töödelda ega muudeta esemeid või materjale, vaid ainult liigutatakse garaažiuksi.

29 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kui kõnealuseid ajameid tuleks käsitada mõiste „elektri- ja elektrontööriistad" alla kuuluvana, tuleks veel kontrollida, kas need ajamid ei jää direktiivide 2002/96 ja 2012/19 kohaldamisalast välja seetõttu, et nad on „suurte paiksete tööstuslike tööriistade" osad või mõne nimetatud direktiivide kohaldamisalasse mittekuuluva „muud tüüpi seadme" osad. Sellega seoses leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et asjaolu, et kõnealused ajamid, mis paigaldatakse hoone külge koos garaažiuksega ja mis juhivad selle ukse liikumist, annab alust arvata, et neil ei ole iseseisvat funktsiooni, vaid need on ühe paikse süsteemi koostisosa, samas kui selle asjaolu põhjal, et neid ajameid saab igal ajal eemaldada, uuesti paigaldada või hoone varustusele lisada, võib järeldada, et neil on iseseisev funktsioon, mis eristab neid paiksest elektriseadmest.

30 Neil asjaoludel otsustas Landgericht Köln menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi 2002/96 artikli 2 lõiget 1, artikli 3 punkti a ning I A ja I B lisa ja/või direktiivi 2012/19 artikli 2 lõike 1 punkti a ja artikli 3 lõike 1 punkti a ning I ja II lisa tuleb tõlgendada nii, et mõiste „elektri- ja elektroonikaseadmed", ja eelkõige mõiste „elektri- ja elektrontööriistad" hõlmab (garaaži)uste ajameid, mis töötavad elektrivooluga pingel 220–240 volti ja on mõeldud koos (garaaži)uksega hoone varustusega ühendamiseks?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas direktiivi 2002/96 I A lisa punkti 6 ja I B lisa punkti 6 ja/või direktiivi 2012/19 artikli 3 lõike 1 punkti b, I lisa punkti 6 ja II lisa punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et esimeses küsimuses nimetatud (garaažiuste) ajameid tuleb pidada suurte paiksete tööstuslike tööriistade osadeks viidatud sätete tähenduses?

3. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav ja teisele küsimusele eitav, siis kas direktiivi 2002/96 artikli 2 lõiget 1 ja/või direktiivi 2012/19 artikli 2 lõike 3 punkti b tuleb tõlgendada nii, et esimeses küsimuses nimetatud (garaažiuste) ajameid tuleb pidada mõnda muud tüüpi seadme osaks, mis ei kuulu asjassepuutuva direktiivi kohaldamisalasse?"

Eelotsuse küsimuste analüüs

Vastuvõetavus

31 Euroopa Komisjon leiab, et viide direktiivile 2002/96 ei ole eelotsusetaotluse analüüsimiseks asjakohane, sest see direktiiv tunnistati direktiivi 2012/19 artikli 25 esimese lõigu kohaselt alates 15. veebruarist 2014 kehtetuks.

32 Olgu meelde tuletatud, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt eeldatakse, et liidu õiguse tõlgendamist puudutavad küsimused, mille liikmesriigi kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille paikapidavuse kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne, on asjakohased. Liikmesriigi kohtu esitatud eelotsusetaotlusele saab Euroopa Kohus vastuse andmata jätta vaid siis, kui on ilmne, et taotletud liidu õiguse tõlgendamine ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, või ka juhul, kui probleem on hüpoteetiline

või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (kohtuotsused Fish Legal ja Shirley, C-279/12, EU:C:2013:853, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika, ning Idrodinamica Spurgo Velox jt, C-161/13, EU:C:2014:307, punkt 29).

33 Kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohus ei täpsusta käesolevas asjas neid põhjuseid, miks ta palub tõlgendada direktiivi 2002/96 „ja/või" direktiivi 2012/19, nähtub siiski Euroopa Kohtule esitatud toimikust esiteks, et Sommer esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtule hagi 2013. aasta juulis, see tähendab enne direktiivi 2002/96 kehtetuks tunnistamise jõustumist 15. veebruaril 2014, ning teiseks, et Sommer palub oma hagis mõista tema kasuks Rademacherilt välja kahjuhüvitis, et hüvitada talle kui põhikohtuasja hagejale Rademacheri väidetavalt ebaausa tegevuse tõttu tekitatud kahju, mille tekitamine algas ilmselgelt direktiivi 2002/96 kehtivuse ajal ja jätkus direktiivi 2012/19 kohaldamise ajal.

34 Seega ei ole ilmne, et direktiivi 2002/96 ja direktiivi 2012/19 tõlgendamine, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus palus, ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega.

35 Järelikult on küsimused tervikuna vastuvõetavad.

Sisulised küsimused

36 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma küsimustega, mida tuleb käsitleda koos, selgitust sisuliselt selle kohta, kas ühelt poolt direktiivi 2002/96 artikli 2 lõiget 1, artikli 3 punkti a ning I A lisa punkti 6 ja I B lisa punkti 6 ning teiselt poolt direktiivi 2012/19 artikli 2 lõike 1 punkti a ja lõike 3 punkti b, artikli 3 lõike 1 punkte a ja b ning I lisa punkti 6 ja II lisa punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et sellised garaažiuste ajamid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis töötavad elektrivooluga pingel 220–240 volti ja on mõeldud koos konkreetse garaažiuksega hoone varustusega ühendamiseks ning mida saab igal ajal eemaldada, uuesti paigaldada ja/või hoone varustusele lisada, kuuluvad direktiivi 2002/96 ja direktiivi 2012/19 vastavasse kohaldamisalasse viimati nimetatud direktiivi artikli 2 lõike 1 punktis a sätestatud üleminekuperioodi jooksul (edaspidi „üleminekuperiood").

37 Direktiivi 2002/96 artiklist 2 tuleneb, et selle reguleerimisalasse kuuluvad tooted, mis vastavad kolmele kumulatiivsele tingimusele, nimelt peavad nad esiteks olema elektri- ja elektroonikaseadmed, teiseks kuuluma selle direktiivi I A lisas sätestatud kategooriatesse ja kolmandaks ei või nad olla muud tüüpi seadme osa, mis ei kuulu selle direktiivi kohaldamisalasse, ega või kujutada endast sellist seadet. Samu tingimusi korratakse sisuliselt direktiivi 2012/19 artikli 2 lõike 1 punktis a koostoimes sama artikli lõikega 3, millest nähtub, et direktiiv 2012/19 on üleminekuperioodi ajal kohaldatav elektri- ja elektroonikaseadmetele, mis kuuluvad direktiivi I lisas sätestatud kategooriatesse ning mida ei ole nimetatud artikli 2 lõikes 3.

38 Mis puudutab kõigepealt käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis nimetatud esimest tingimust, siis tuleb märkida, et direktiivi 2002/96 artikli 3 punktis a ja direktiivi 2012/19 artikli 3 lõike 1 punktis a on määratletud mõiste „elektri- ja elektroonikaseadmed" peaaegu identselt, nimelt kui seade, mis vajab nõuetekohaseks toimimiseks elektrivoolu või elektromagnetvälja, ja seade, mida kasutatakse elektrivoolu ja elektromagnetväljade loomiseks, ülekandmiseks ja mõõtmiseks, ning mis on kavandatud kasutamiseks kuni 1000-voldise vahelduvvooluga ja 1500-voldise alalisvooluga. Direktiivi 2002/96 artikli 3 punktis a on sellele määratlusele lisatud nõue, et seadmed peavad kuuluma selle direktiivi I A lisas loetletud kategooriatesse.

39 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgitustest, et kõnealused ajamid vajavad nõuetekohaseks toimimiseks elektrivoolu pingega 220–240 volti, mis on madalam kui 1000 volti vahelduvvoolu või 1500 volti alalisvoolu. Järelikult võivad need ajamid olla elektri- ja elektroonikaseadmed direktiivi 2002/96 tähenduses ja nad on elektri- ja elektroonikaseadmed direktiivi 2012/19 tähenduses.

40 Seoses käesoleva kohtuotsuse punktis 37 märgitud teise tingimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitust selle kohta, kas kõnealused ajamid kuuluvad direktiivi 2002/96 I A lisa punkti 6 „elektri- ja elektrontööriistad (välja arvatud suured paiksed tööstuslikud tööriistad)" „ja/või" direktiivi 2012/19 I lisa punkti 6 alla, mis on täpselt samasuguse sõnastusega.

41 Ühelt poolt olgu märgitud, et direktiivi 2002/96 artikli 2 lõike 1 teises lauses on täpsustatud, et direktiivi I B lisas „on I A lisas sätestatud kategooriatesse kuuluvate toodete loetelu", samas kui direktiivi 2012/19 artikli 2 lõike 1 punktis a on sätestatud, et direktiivi II lisas „on I lisas sätestatud kategooriatesse kuuluvate elektri- ja elektroonikaseadmete näidisloetelu". Teiselt poolt tuleb tõdeda, et garaažiuste ajamid ei ole sellisena direktiivi 2002/96 I B lisa punktis 6 „elektri- ja elektrontööriistad (välja arvatud suured paiksed tööstuslikud tööriistad)" loetletute hulgas ega direktiivi 2012/19 II lisa samasuguse pealkirjaga punkti 6 loetelus nimetatute hulgas.

42 Sellega seoses olgu märgitud, et isegi kui selle punkti sisu vastab direktiivi 2002/96 I B lisa punkti 6 sisule, tuleneb direktiivi 2012/19 artikli 2 lõike 1 punktist a ja selle direktiivi II lisa pealkirjast selgelt, et selles lisas esitatud elektri- ja elektroonikaseadmete loetelu on näidisloetelu, samas kui direktiivis 2002/96 ei ole sõnaselgelt ette nähtud, et selle direktiivi I B lisas ette nähtud loetelu on näitlik.

43 Siiski ei saa ainuüksi see asjaolu muuta direktiivi 2002/96 I B lisas toodud loetelu ammendavaks. Nimelt nähtub selle direktiivi artikli 2 lõike 1 sõnastusest ja eelkõige asjaolust – et selles sättes ei ole ette nähtud, et selle direktiivi I B lisas on I A lisas sätestatud kategooriatesse kuuluvate toodete „konkreetne" loetelu, vaid on lihtsalt selliste toodete loetelu –, et see loetelu on näitlik.

44 Eeltoodud kaalutlustest nähtub, et direktiivi 2002/96 artikli 2 lõiget 1 ja I B lisa tuleb mõista nii, et kõnealuses lisas on direktiivi I A lisas sätestatud kategooriatesse kuuluvate toodete näitlik loetelu.

45 Seega tuleb kontrollida, kas kõnealused ajamid võivad kuuluda kategooriasse „elektri- ja elektrontööriistad (välja arvatud suured paiksed tööstuslikud tööriistad)" direktiivide 2002/96 ja 2012/19 tähenduses.

46 Kuna need direktiivid ei sisalda mõiste „tööriistad" määratlust, tuleb mõiste ulatuse kindlakstegemiseks tugineda selle üldisele ja üldtuntud tähendusele (vt analoogia alusel kohtuotsus Endendijk, C-187/07, EU:C:2008:197, punkt 15 ja seal viidatud kohtupraktika). Samas tähendab see mõiste kõiki esemeid, mida kasutatakse kindla toimingu või töö tegemiseks.

47 Järelikult osas, milles kõnealused ajamid võimaldavad elektri abil eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgituste kohaselt liigutada ja juhtida garaažiuksi, on need elektri- või elektrontööriistad nimetatud direktiivide tähenduses.

48 Seda järeldust ei sea kahtluse alla Rademacheri argument, et kuna kõnealused ajamid on mõeldud ainult selliste esemete nagu garaažiuksed liigutamiseks, siis ei saa nad sarnaneda direktiivi 2002/96 I B lisa punktis 6 ja direktiivi 2012/19 II lisa punktis 6 nimetatud toodetega, kuna nende toodete ühine tunnus on see, et nendega töödeldakse esemeid. Nagu rõhutab Sommer oma kirjalikes seisukohtades, ei saa seda tunnust kvalifitseerida nimetatud punktides 6 loetletud kõikide toodete ühiseks tunnuseks, kuna neist toodetest teatavad tooted, näiteks tööriistad kruvide kruvimiseks või eemaldamiseks, ei töötle nende poolt vahetult mõjutatavaid esemeid, vaid üksnes liigutavad neid.

49 Mis puudutab küsimust, kas kõnealused ajamid on „suured paiksed tööstuslikud tööriistad", mis on välistatud kategooriast „elektri- ja elektrontööriistad" direktiivide 2002/96 ja 2012/19 tähenduses, siis tuleb esiteks rõhutada, et esimesena nimetatud direktiivis ei ole mõistet „suured paiksed tööstuslikud tööriistad" määratletud. Siiski tuleb eespool punktis 46 viidatud kohtupraktika kohaselt märkida, et see mõiste tähendab üldtuntud tähenduses suurte gabariitidega tööriistu või masinaid, mida kasutatakse toodete tööstuslikus valmistamis- või töötlemisprotsessis, mis on ise liikumatus asendis ja mida ei saa

tavaliselt teisaldada või eemaldada. Sellest järeldub, et kõnealuseid ajameid ei saa mingil juhul kvalifitseerida kui „tööstuslikud tööriistad", kuna neid ajameid ei kasutata toodete tööstuslikus valmistamis- või töötlemisprotsessis. Teiseks ei vasta need ajamid ka direktiivi 2012/19 artikli 3 lõike 1 punktis b sätestatud määratlusele „suured paiksed tööstuslikud tööriistad", kuna neid ei kasuta ja ei hoolda peamiselt „spetsialistid [...] tööstuslikus tootmisrajatises või uurimis- ja arendusasutuses".

50 Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et kõnealused ajamid kuuluvad kategooriasse „elektri- ja elektrontööriistad (välja arvatud suured paiksed tööstuslikud tööriistad)" direktiivide 2002/96 ja 2012/19 tähenduses.

51 Mis puudutab lõpuks käesoleva kohtuotsuse punktis 37 nimetatud kolmandat tingimust, siis on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, kas kõnealused ajamid ei võiks siiski olla muud tüüpi seadme osa, mis ei kuulu direktiivi 2002/96 kohaldamisalasse artikli 2 lõike 1 tähenduses, „ja/või" kas sellised ajamid on seadmed, mis on projekteeritud ja paigaldatud muud tüüpi seadme eriomase osana, mis on direktiivi 2012/19 reguleerimisalast välja jäetud või ei kuulu selle direktiivi reguleerimisalasse, ja mis toimivad üksnes kõnealuse muud tüüpi seadme osana viimati nimetatud direktiivi artikli 2 lõike 3 punkti b tähenduses.

52 Sellega seoses olgu märgitud, et direktiivi 2002/96 artikli 1 kohaselt on direktiivi eesmärk elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete tekke vältimine ning lisaks sellele nende korduskasutamine, ringlussevõtmine ja muud taaskasutamise viisid, et vähendada jäätmete kõrvaldamist, samuti kõikide elektri- ja elektroonikaseadmete olelustsüklis osalevate ettevõtjate keskkonnategevuse tulemuslikkuse parandamine. Direktiivi põhjenduste 10, 15 ja 16 kohaselt peaks selle direktiivi reguleerimisalasse kuuluma kõik tavatarbijatele ette nähtud elektri- ja elektroonikaseadmed ning erialaseks kasutamiseks ette nähtud elektri- ja elektroonikaseadmed ning direktiiviga soovitakse saavutada elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete lahuskogumise kõrge tase, selleks et tagada inimeste tervise ning keskkonnakaitse soovitud tase ühenduses. Lisaks nähtub direktiivi 2012/19 põhjendustest 6, 9, 14 ja 15, et selle direktiiviga taotletakse sisuliselt samu eesmärke.

53 Neid eesmärke arvestades tuleb nende direktiivide kohaldamisest tehtavaid erandeid, mis on ette nähtud direktiivi 2002/96 artikli 2 lõikes 1 ja direktiivi 2012/19 artikli 2 lõike 3 punktis b, tõlgendada kitsendavalt.

54 Rademacher väidab sisuliselt seda, et nimetatud direktiivid ei ole kõnealuste ajamite suhtes kohaldatavad, kuna ajamitel ei ole iseseisvat funktsiooni, vaid need on selliste komponentide osad, mis ühendatakse paikselt asjaomase hoone varustuse külge.

55 Mis puudutab siiski direktiivi 2002/96 artikli 2 lõikes 1 ette nähtud erandit, siis selle direktiivi tähenduses elektri- ja elektroonikaseade, mida nagu kõnealuseid ajameid saab igal ajal eemaldada või uuesti paigaldada ja/või hoone varustusele lisada, ei saa välja jääda selle direktiivi kohaldamisalast ainuüksi põhjusel, et see on „mõeldud [kõnealuse] varustusega ühendamiseks". Sellise tõlgendusega jäetaks nimelt suur osa elektri- ja elektroonikaseadmeid, mis kuuluvad sõnaselgelt I A lisas loetletud kategooriatesse, direktiivi 2002/96 kohaldamisalast välja ainult põhjusel, et need on kinnitatud hoone külge või et need on ühendatud selle elektrivõrku, ning järelikult oleks see tõlgendus vastuolus direktiivi eesmärkidega.

56 Direktiivi 2012/19 artikli 2 lõike 3 punktis b sätestatud erand on veel kitsam, kui direktiivi 2002/96 artikli 2 lõikes 1 ette nähtud erand, kuna selle erandiga jäetakse välja ainult seadmed, mis on „projekteeritud ja paigaldatud" muud tüüpi seadme „eriomase osana" ning „mis toimivad üksnes kõnealuse muud tüüpi seadme osana". Direktiivi 2012/19 põhjenduses 9 on kirjas, et direktiivi eesmärgid saab saavutada, hõlmamata selle reguleerimisalas suuri tööstuslikke paigaldisi, nagu naftaplatvormid, lennujaamades kasutatavad pagasi vedamise süsteemid ja liftid. Samas põhjenduses on siiski esitatud kaks elektri- ja elektroonikaseadme näidet, nimelt valgustusseadmed ja

päikesepaneelid, mis on tavaliselt küll paigaldatud selliste suurte gabariitidega paiksete paigaldiste külge nagu hooned, kuid mida ei käsitata siiski nende paigaldiste „eriomase osana” ja mis võivad täita oma funktsioone isegi ilma paigaldise osaks olemata.

57 Arvestades aga neid näiteid ja kuna kõnealuseid ajameid saab igal ajal eemaldada, uuesti paigaldada ja/või hoone varustusele lisada ning et need ei ole seega mõeldud ainult kindlate ustega funktsioneerimiseks, siis ei saa neid ajameid igal juhul käsitada sellisena, et need on „projekteeritud ja paigaldatud” kõnealuste seadmete „eriomase osana” direktiivi 2012/19 artikli 2 lõike 3 punkti b tähenduses.

58 Seega ei saa sellised garaažiuste ajamid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kuuluda direktiivi 2002/96 artikli 2 lõikes 1 ja direktiivi 2012/19 artikli 2 lõike 3 punktis b ette nähtud erandite alla.

59 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et ühelt poolt direktiivi 2002/96 artikli 2 lõiget 1, artikli 3 punkti a ning I A lisa punkti 6 ja I B lisa punkti 6 ning teiselt poolt direktiivi 2012/19 artikli 2 lõike 1 punkti a ja lõike 3 punkti b, artikli 3 lõike 1 punkte a ja b ning I lisa punkti 6 ja II lisa punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et sellised garaažiuste ajamid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis töötavad elektrivooluga pingel 220–240 volti ja on mõeldud koos konkreetse garaažiuksega hoone varustusega ühendamiseks ning mida saab igal ajal eemaldada, uuesti paigaldada ja/või kõnealusele varustusele lisada, kuuluvad üleminekuperioodil direktiivi 2002/96 ja direktiivi 2012/19 vastavasse kohaldamisalasse.

Kohtukulud

60 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. jaanuari 2003. aasta direktiivi 2002/96/EÜ elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta artikli 2 lõiget 1, artikli 3 punkti a ning I A lisa punkti 6 ja I B lisa punkti 6 ühelt poolt ning teiselt poolt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta direktiivi 2012/19/EL elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete (elektroonikaromude) kohta artikli 2 lõike 1 punkti a ja lõike 3 punkti b, artikli 3 lõike 1 punkte a ja b ning I lisa punkti 6 ja II lisa punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et sellised garaažiuste ajamid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis töötavad elektrivooluga pingel 220–240 volti ja on mõeldud koos konkreetse garaažiuksega hoone varustusega ühendamiseks ning mida saab igal ajal eemaldada, uuesti paigaldada ja/või kõnealusele varustusele lisada, kuuluvad direktiivi 2002/96/EÜ ja direktiivi 2012/19/EL vastavasse kohaldamisalasse viimati nimetatud direktiivi artikli 2 lõike 1 punktis a sätestatud üleminekuperioodil.

Allkirjad